

**MAYMUN EVİNE
HOŞ GELDİNİZ**

Çeviri: HANDAN BALKARA

 can
öykü

KURT VONNEGUT
MAYMUN EVİNE
HOŞ GELDİNİZ

Welcome to the Monkey House, Kurt Vonnegut

© 1950, 1951, 1953, 1954, 1955, 1956, 1958, 1960, 1961, 1962, 1964, 1966, 1968, Kurt Vonnegut, Jr.

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatolialit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Haziran 2016, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Berrak Göçer

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak resmi: © Kurt Vonnegut

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26

Topkapı-İstanbul

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3248-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750732485

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

KURT VONNEGUT
MAYMUN EVİNE
HOŞ GELDİNİZ

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Handan Balkara

♥can

Kurt Vonnegut'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Mavi Sakal, 2015

Allah Senden Rız Olun Bay Rosewater, 2015

Galápagos, 2016

Kör Nişancı, 2016

KURT VONNEGUT, 1922'de, Alman asıllı anne babanın ođlu olarak Indianapolis'te dđnyaya geldi. Cornell Üniversitesi'nde kimya okurken orduya yazıldı ve II. Dünya Savaşı'nda yer aldı. Dresden'de tutsak dđştü ve bombardımandan, tutukevi olarak yeraltındaki bir mezbaha kullanıldığı için kurtuldu. Bu tecrübesi, en meşhur romanlarından *Mezba-ha No. 5*'in yanı sıra başka birçok eserine konu oldu. Savaştan sonra Chicago Üniversitesi'nde antropoloji yüksek lisansı yapmaya başladı. Gazetecilik ve reklamcılık gibi çeşitli işler yaparken yazmayı sürdürdü. Chicago Üniversitesi'nin *Kedi Beşığı*'ni yüksek lisans tezi olarak kabul etmesi üzerine 1971'de mezun oldu. Diğer eserlerinin arasında *Şampiyonların Kahvaltısı*, *Galápagos*, *Kodes Kuşu*, *Mavi Sakal* ve *Allah Senden Rız Olusun*, *Bay Rosewater* sayılabilir. Savaş karşıtı söylemini hayatı boyunca sürdüren Vonnegut, 2007'de New York'ta öldü.

HANDAN BALKARA, 1967'de İstanbul'da dđnyaya geldi. Üsküdar Amerikan Lisesi'nden mezun olmasının ardından eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nde tamamladı. Çeşitli yayın kuruluşlarının editöryal kadrolarında yer aldıktan sonra Koç Üniversitesi'nde idari görevler üstlendi. Başlıcaları Daniel Goleman, Bill Bryson, Martin Kemp, Toksöz B. Karasu, R.L. Stevenson, Russell Banks, Don DeLillo, Kurt Vonnegut, John Updike, Ali Smith ve Dave Eggers olmak üzere birçok Amerikalı ve İngiliz yazarın yapıtlarını Türkçeye kazandırdı.

İçindekiler

Önsöz	15
Yaşadığım Yer	19
Harrison Bergeron	27
Bu Defa Kimim?	37
Maymun Evine Hoş Geldiniz	55
Sonsuzluğa Uzun Yürüyüş	81
Foster Portföyü	91
Bayan Tahrik	111
Şahın Tüm Atları	129
Tom Edison'ın Şakacı Köpeği	155
Yeni Sözlük	165
Komşu Ev	173
Muhteşem Malikâneler	185
Hyannis Port Hikâyesi	201
Yurtsuz	219
Barnhouse Etkisi Üzerine	233
Öfiyo Sorunu	253
Sevgili Karına ve Oğluna Geri Dön	275
Fabrikada Geyik Var	293
Yalan	313

Hazır Giyim	331
Kimsenin Başa Çıkamadığı Çocuk	351
İnsanlı Füzeler	367
EPICAC	383
Âdem	393
Yarın, Yarın ve Yarın	405

Knox Burger
İçin

Benden on gün büyük.
Çok iyi bir baba oldu bana.

“Yeni giysiler gerektiren
tüm girişimlerden sakının.”

THOREAU

Önsöz

Kurt Vonnegut, Jr.'ın kısa eserlerinden oluşan bu retrospektif sergiye hoş geldiniz – Vonnegut hâlâ ziyadesiyle aramızda ve ben hâlâ ziyadesiyle Vonnegut'ım. Almanya'da bir yerde, Vonne adında bir akarsu var. Tuhaf adımın kaynağı orası işte.

1949 yılından beri yazarım. Kendi kendini eğitmiş bir adamım. Başkalarına yararı dokunabilecek şeyler yazmak gibi bir iddiam yok. Yazdığım zaman, sözümona ne olmam gerekiyorsa o olurum. Bir metre seksen sekiz santim boyundayım ve yaklaşık doksan kilo geliyorum. Yüzdüğüm zamanlar hariç, elime koluma hiç hâkim olamam. Yazma işini o emanet et yığını yapar.

Ama suyun içindeyken bana doyum olmaz.

* * *

Babam ve baba tarafından büyükbabam, Indiana'nın Indianapolis kentinden iki mimardı. Ben Indianapolis'te doğdum. Anne tarafından büyükbabamın orada bir bira fabrikası vardı. Büyükbabam Lieber Lager adındaki birasıyla Paris Fuarı'nda altın madalya kazanmıştı. Biranın sırrı, içindeki kahveden ileri geliyordu.

Benden sekiz yaş büyük olan tek erkek kardeşim, başarılı bir biliminsandır. Uzmanlık alanı, fiziğin bulutlarla ilgili bölümüdür. Adı Bernard'dır ve benden daha komiktir. İlk çocuğu Peter doğduktan ve eve geldikten sonra bana yazdığı bir mektubu hatırlıyorum. "Halime bak," diye başlıyordu mektup, "neredeyse her yerden bok temizliyorum."

Benden beş yaş büyük olan tek kız kardeşim kırk yaşındayken öldü. Onun boyu da bir seksenin belki bir angström üstündeydi. Eşsiz bir güzelliği vardı. Suyun içinde de dışında da zarif hareket ederdi üstelik. Heykeltıraştı. Vaftiz edilirken “Alice” adı verilmişti ona ama o gerçek bir Alice olduğunu inkâr ederdi. Aynı fikirdeydim. Herkes aynı fikirdeydi. Belki bir gün rüyamda onun gerçek isminin ne olduğunu öğrenirim.

Son sözleri, “Acı yok,” oldu. Güzel son sözlerdi bunlar. Onu öldüren şey kanserdi.

Romanlarımın iki ana temasının, kardeşlerimin ağzından çıkan bu iki cümle olduğunu fark ediyorum şimdi: “Halime bak, nerdeyse her yerden bok temizliyorum” ve “Acı yok”. Bu kitabın içeriğini, romanlarımın üretimini finanse etmek için sattığım çalışmalarım oluşturuyor. Hür teşebbüsün meyvelerini bulacaksınız burada.

* * *

Eskiden General Electric’te halkla ilişkiler görevlisi olarak çalışırdım. Sonra “ucuz roman” diye anılan ve büyük çoğunluğunu bilimkurgunun oluşturduğu kurmaca türünün serbest çalışan bir yazarı olup çıktım. Bu değişikliği yapmakla ahlaki açıdan kendimi geliştirmiş mi oldum, henüz bilemiyorum. Yargı Günü Tanrı’ya yöneltmek istediğim sorulardan biri de budur – ablamın adının aslında ne olduğu hakkındaki sorumla birlikte.

O gün önümüzdeki çarşamba günü de olabilir pekâlâ.

Bu soruyu şimdiden bir üniversite profesörüne yönelttim bile. Adam Mercedes-Benz 300 SL *gran turismo* arabasına binerken, halkla ilişkiler görevlileri ile ucuz romancıların, para karşılığında gerçeğin ırzına geçtikleri için eşit derecede aşağılık olduklarını söyledi bana.

Ona en alçak kurmaca sınıfının hangisi olduğunu sordum, o da bana, “Bilimkurgu,” dedi. Böyle pür telaş nereye gittiğini sorunca da, bir Fan-Jet’e yetişmesi gerektiğini öğrendim. Ertesi sabah Honolulu’da Çağdaş Dil Derneği’nin toplantısında konuşma yapacaktım. Honolulu beş bin kilometre mesafedeydi.

* * *

Ablam çok sigara içerdi. Babam çok sigara içerdi. Annem çok sigara içerdi. Ben de çok sigara içiyorum. Ağabeyim eskiden çok sigara içerdi ama sonradan bıraktı; İsa'nın beş somun ekmeği ve iki balıkla beş bin kişiyi doyurması kabilinden bir mucizeydi bu.

Bir keresinde güzel bir kız bir kokteyl sırasında yanıma gelip, "Bugünlerde ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Sigara içerek intihar ediyorum," dedim.

Kız bunu gayet komik buldu. Bense aynı fikirde değildim. Kanser çubuklarını soğurarak hayatı böylesine hafife almamın çok çirkin olduğunu düşünüyordum. Ben Pall Mall içerim. Gerçek intiharcılar Pall Mall içerler. Özentilerse Pell Mell.

Aile atalarımın tarihçesini gizlice yazmakta olan bir akrabam var. Bana yazdıklarının bir kısmını göstermiş ve mimar olan büyükbabam hakkında şunları söylemişti: "Kırk yaşlarında öldü – ve bence ondan kurtulduğuna gayet memnundu." "Ondan" derken, "Indianapolis'teki hayattan" demek istiyordu elbet – büyükbabamdaki hayattan tırsma eğilimi bende de var.

Devletin sağlık yetkilileri pek çok Amerikalının sigara tiryakisi olmasının altında yatan temel sebebe hiç değinmiyor. O sebep, sigara içmenin gayet emin, gayet şerefli bir intihar şekli olduğu.

* * *

"Ondan" kurtulmak istemiş olmayı kendime yakıştıramıyorum, artık kurtulmak da istemiyorum zaten. Altı çocuğum var; üçü benim, üçü de ablamın. Harika çocuklar onlar. İlk evliliğim iyi yürüdü, hâlâ da yürüyor. Karım hâlâ güzel.

Karısı güzel olmayan bir yazar tanımadım hiç.

Yürüyen evliliğimin şerefine, *The Ladies Home Journal*'da yayımlanan, sinir bozucu derecede ucuz bir aşk öyküsünü de bu seçkiye kattım, Tanrı yardımcınız olsun. "Sonsuzluğa Uzun Yürüyüş" adını ona dergidekiler takmış. Benim verdiğim ad "Baş Belası"ydı galiba.

Öykü, müstakbel karımla geçirdiğim bir akşamüstünü anlatıyor. Bir kadın dergisinde yer alan sahneleri yaşamış olduğum için ne kadar utansam azdır.

* * *

Zamanında *The New Yorker*, kitaplarımdan biri olan *Allah Senden Rız Olusun Bay Rosewater* için, “... bir dizi narsisist kı-kırtı,” demişti. Bu da bir diğ er dizi olabilir. Belki de beni gece-liğ iyle bir kayanın üstüne diz çöküp ya suda golyan arayan ya da kendi yansımasını hayranlıkla seyreden White Rock kızı¹ olarak hayal etmenizde fayda var.

1. Meşrubat üreticisi White Rock Beverages'ın dünyaca ünlü ambleminde, Vonnegut'ın tarif ettiğ i gibi bir çizim vardır: kayanın üstünden suya bakan bir genç kız. (Ç.N.)

YAŞADIĞIM YER

Çok uzun olmayan bir süre önce, bir ansiklopedi satıcısı, Amerika'nın en eski kütüphane binasına uğradı. Cod Burnu'nun kuzey sahilinde, Barnstable kasabasında bulunan güzelim Sturgis Kütüphanesi'ydi bu. Ansiklopedi satıcısı, telaşe müdürü kütüphaneciye, kütüphanedeki en yeni genel başvuru kaynağının 1938 baskısı bir *Britannica* ile 1910 baskısı bir *Americana* olduğunu söyledi. Hitler'in Polonya'yı işgal edişini ve penisilini misal vererek, 1938'den bu yana pek çok önemli olay yaşandığına dikkat çekti.

Ona bu konudaki şaşkınlığını kütüphane yöneticilerinden bazılarına iletmesi tavsiye edildi. Bu kişilerin isimleri ve adresleri temin edildi. Listede Cabot adında biri vardı – bir Lowell, bir Kittredge ve birileri daha. Barnstable Yat Kulübü'ne gidecek olursa, yöneticilerden birkaçını bir arada yakalama şansı bulacağını söyledi kütüphaneci. Bunun üzerine satıcı da yat kulübünün daracık yolunda ilerlemeye koyuldu; hız yapanların gözünü korkutmak, hatta mümkünse ölümlerine sebep olmak için yola konulmuş korkunç bir dizi tümsek yüzünden az kalsın boynunu kırıyordu.

Martini çekmişti canı; barda kulüp üyesi olmayanlara da servis yapılıyor muydu acaba? Kulübün dört metre

genişliğinde, dokuz metre uzunluğunda bir kulübeden başka bir şey olmadığını keşfedince neye uğradığını şaşır-
dı; manzara Massachusetts'teki Ozark Dağları'nı çağ-
rıştırıyordu. Yamru yumru, komik bir pingpong masası,
içine kumlu, hoş kokulu nesnelere konulmuş, telden ya-
pılmış bir kayıp eşya sepeti ve yıllardır çatıdaki deliğin
altında durmakta olan bir duvar piyanosu vardı içeride.

Ne bir bar ne telefon ne de elektrik. Üye müye de
yoktu ortalıkta. Üstüne üstlük limanda bir damla su kal-
mamıştı. Dört metre yüksekliğe ulaşabilen o koca met
tamamen çekilmişti. Sözde yatlar, antik ahşap Rhodes
18'ler, Beetlecat'ler ve bir-iki Boston Whaler, cascavlak
ortaya çıkmış liman dibinin mavimsi kahverengi balçığı
üstünde öylece duruyordu. Bulutlar halinde uçuşan
martılar ve denizkırılancıları, tüm bu balçığın ve balçı-
ğın içinde barındırdığı güzel yiyeceklerin üstünde ışıltı-
lar atıyordu.

Görünürde birkaç da adam vardı; limanı buz gibi
koydan ayıran on kilometre uzunluğundaki kumluk dil
Sandy Neck'in etrafından, keklik gibi semiz istiridyeler
çıkarıyorlardı. Ayrıca ördekler, kazlar, balıkçılar ve başka
su kuşları da vardı ortalıkta; limanın batı tarafına set çe-
ken tuz bataklığında sürüler halinde dolanıyorlardı. Li-
manın dar ağzına yakın bir yerde de, Marblehead'den
gelmiş bir filika, iki metre uzunluğundaki omurgasıyla
yan yatmış, suyun limanı yeniden doldurmasını beкли-
yordu. Böyle bir omurgayla Barnstable kasabasına hiç
gelmemesi gerekirdi.

Fena halde bunalan satıcı, etrafındaki manzaranın
ilkel güzelliğine duyarsız kalarak karnını doyurmaya git-
ti. New England bölgesinin en hızlı patlayan bölgesinde,
Barnstable bölgesinde bulunduğu ve bu patlama
bir turist patlaması olduğundan, yemek servisi yapılan
mekânların niteliğinde nispeten konforlu bir yan bulma-

yı beklemekte haklıydı. Gelgelelim Barnstable Haber Dükkânı adında, sinir bozucu biçimde sevimsiz, zevksiz bir tesiste, formika tezgâhın önüne atılmış krom bir tabureyle yetinmek zorunda kaldı. Yine Ozarkları çağrıştıran bir yerdi burası, Ozarklara özgü bir perakende satış mağazası. Dükkânın sloganı şuydu: “Mallarımız iyidir, kötüsünü çoktan sattık.”

Satıcı, yemekten sonra yeniden müteveli avına çıktı. Şansını kasaba müzesinde denemesini söylediler; bu müze, tuğla duvarlı eski gümrük dairesinin içindedir. Binanın kendisi bile, limanın o mavimsi kahverengi balçıkla dolmadan evvel orta büyüklükte gemileri barındırdığı, mazide kalmış günlerin bir anıtıdır. Müzede hiç müteveli yoktu, sergilenenler de dayanılmaz derecede sıkıcıydı. Satıcı yoğun bir ilgisizlikle boğuştuğunu fark etti; yolu tesadüfen Barnstable kasabasına düşmüş ziyaretçiler arasında sıkça rastlanan bir sıkıntı salgınıydı bu.

Alışıl gelmiş çözümü seçip arabasına atladı ve Cod Burnu ticaretinin kalbinin attığı Hyannis’in barlarına, motor pistlerine, bowling salonlarına, hediyelik eşya mağazalarına ve pizzacılarına doğru gazladı. Oraya vardığında, Playland denilen minyatür golf sahasında kurtlarını döktü. O zamanlar bu hususi saha, Cod Burnu’nun güney sahillerindeki başıbozuk katliama özgü, acınaklı, sinir bozucu bir özelliğe sahipti. Saha, bir zamanlar Amerikan Lejyonu’na ait olan bir merkezin çimenliği üstüne inşa edilmişti. Küçük şirin köprülerin ve taneli mantar dökülmüş gezinti yollarının tam ortasında bir Sherman tank duruyordu. Atılımcılık açısından günümüze oranla daha yoksul, daha basit günlerde, İkinci Dünya Savaşı gazileri anısına oraya yerleştirilmiş bir tanktı bu.

Anıt daha sonra oradan kaldırılmıştır ama şerefine bir kez daha iki paralık edilmeye mahkûm olduğu güney kesiminde bulunmaktadır hâlâ.

“Grip kapar gibi mutluluk kapın...”

Maymun Evine Hoş Geldiniz, Kurt Vonnegut’un ilk olarak 1968’de yayımlanan öykü derlemesi. Bir yanda yazarın her zamanki esprili dili, absürtlükler ve hiciv, öte yanda daha sade anlatılar, banliyö öyküleri ve trajediler... *Maymun Evine Hoş Geldiniz*, Vonnegut’un kaleminin ne kadar geniş bir yelpazede gezinebildiğinin çarpıcı bir kanıtı. Her zaman özgünlüğüyle anılan yazarın, aynı zamanda Amerikan öykü geleneğinin bütün birikimini nasıl özümsemiş olduğunu görmemizi sağlayan bu kitaptaki öykülerin ortak noktası, başta otorite olmak üzere tüm insanlığa karşı eleştirel bir yaklaşım.

Vonnegut severleri yazara bir kere daha hayran bırakacak olan *Maymun Evine Hoş Geldiniz*, onunla yolu yeni kesişen okurlar için de güzel bir tanışma fırsatı.

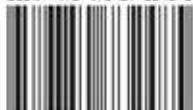
**Kara mizahı, hicivli dili ve eşsiz hayal gücüyle
20. yüzyılın en önemli yazarları arasında yer alan
Vonnegut, *Time*’ın deyişiyle, “George Orwell, Dr. Caligari
ve Flash Gordon’ı tek vücutta birleştiren bir yazar...
ahlaklı bir soytarı, deli bir biliminsanı.”**

Kapak resmi: Kurt Vonnegut

can yayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN: 978-975-07-3248-5

9 789750 732485